

Ka novom modelu vojnog organizovanja i delovanja

Potpukovnik dr VOJISLAV STOJKOVIĆ

Kriza i rat, u čijem je plamenu sagorela SFRJ, pored brojnih tragičnih i negativnih posledica imaju barem jednu pozitivnu konsekvencu: u traženju drugačijih, novih i boljih rešenja deblokirani su potencijali sposobnih i kreativnih ljudi. Na pravi način to potvrđuje i laureat Nagrade „Vojno delo“ za 1992. godinu, mr Radovan Grubač, pukovnik, u radu *Neka aktuelna pitanja vojne strategije*, u kojem brilijantnom jednostavnošću razmatra osnovna, a time i najsloženija pitanja naše vojne strategije.

Već u prvim rečenicama autor jasno izražava svoj stav da se aktuelni problemi naše vojne strategije ne mogu razrešiti njenom dogradnjom i delimičnom transformacijom oružanih snaga, već je neophodno *razviti i materijalizovati celovit i nov model vojnog organizovanja i delovanja*. Pri tom se nužno mora poći od proverenih načela modelovanja i projektovanja složenih organizacionih sistema. Prema takvim načelima, potpun model vojnog organizovanja i delovanja, smatra autor, treba da ima sledeće sadržaje: (1) vojnostrategijsko okruženje, (2) funkcije i ciljeve oružanih snaga, (3) sadržaje i forme delovanja kojima oružane snage ostvaruju svoju funkciju, i (4) strukturu i organizaciju oružanih snaga razvijenu prema sadržajima delovanja. Svaki od navedenih segmenata modela autor detaljnije razrađuje.

Razmatrajući *vojno okruženje* autor ukazuje da je dosadašnji stav o postojanju samo dva oblika ugrožavanja bezbednosti zemlje – specijalni rat i oružana agresija – prevaziđen. Od novih oblika ugrožavanja bezbednosti malih i samostalnih zemalja, koje se sada mogu i iskustveno registrovati, formiran je sistem agresije u kojem je nasilje dozirano po stepenima: (1) informaciona agresija, (2) infiltriranje kadra, (3) nasilni sadržaji i metode kojima se kriza usmerava ka oružanim sukobima, (4) agresija specijalizovanih oružanih snaga dvokomponentnog sastava (vatrenoudarna za dejstvo sa distance i udarno-manevarska), (5) upotreba konvencionalnih snaga i (6) eventualna primena sredstava za masovno uništavanje. Naša vojna strategija, prema autorovim analizama, nema odgovore na većinu novih oblika ugrožavanja, pogotovu kad su oni usmereni na ugrožavanje bezbednosti zemlje iznutra.

Funkcije i ciljeve oružanih snaga, smatra autor, treba prevrednovati i redefinisati iz više razloga, koje taksativno navodi. Autor se ne upušta

u definisanje novih ili, barem, drugačijih funkcija i ciljeva, ali daje načelne okvire za taj postupak.

Razmatrajući *sadržaj i formu delovanja oružanih snaga* kao modela vojnog organizovanja, autor ukazuje da su oni posredno određeni vojnostrategijskim okruženjem i principima ratne veštine (opšteusvojenim načelima delovanja oružanih snaga). Međutim, i principi ratne veštine menjaju se prema objektivnim uslovima, a oni su realno promenjeni, pa je neophodna prethodna procena i njihove valjanosti, što problem čini znatno složenijim.

Autor zatim ukazuje na potrebu za detaljnijom strukturno-funkcionalnom analizom sistema rukovođenja i komandovanja i koncipiranja tog sistema prema modelu koji nudi kibernetika i na njoj zasnovane naučne discipline. Smatra da u oružanim snagama, umesto ustaljenog rukovođenja i komandovanja, treba da se uvede upravljanje, jer ono obuhvata i neophodne upravljačko-informacione sadržaje koji nisu imanentni sadašnjem rukovođenju i komandovanju.

Posebno su značajni delovi poglavlja ovog rada u kojim autor analizira problem tretiranja sadržaja i oblika oružane borbe i oblika borbenih dejstava. U našoj dosadašnjoj strategiji i doktrini kao osnovni sadržaji oružane borbe uglavnom se navode protivdejstva, što je, prema autoru, neprihvatljivo iz više razloga. Protivdejstva su reakcija na dejstva protivnika, što upućuje na pasivnost, defanzivu i gubitak inicijative. Naša vojna strategija poznaje samo frontalni i partizanski oblik oružane borbe i njihovu kombinaciju, što je za savremenu oružanu borbu neprihvatljivo mali broj varijanata. Operacije, bojevi i borbe tretiraju se kao oblici borbenih dejstava, što se ne može prihvatiti, jer se radi o podeli koja samo upućuje na obim. Oblike je moguće razlikovati samo prema načinu iskazivanja sadržaja borbenih dejstava, a tom problemu se u vojnoj strategiji kod nas nije posvećivala pažnja.

Završni deo članka posvećen je razmatranju *strukture organizacije oružanih snaga*. Autor ukazuje na to da je sadašnja organizacija i struktura po mnogim odlikama klasična, jer ima prenaplašenu rodovsku i, posebno, vidovsku strukturu. Polazeći od jedinstva oružane borbe na kopnu, moru i u vazдушnom prostoru, na našem malom ratištu takva organizacija nema funkcionalno opravdanje. Autor navodi neke od kriterijuma od kojih bi trebalo poći u izgradnji drugačije strukture i organizacije oružanih snaga: ekonomičnost, elastičnost, univerzalnost, upravljivost, pokretljivost, vatrena moć i zaštićenost.

Na kraju rada autor zaključuje: (a) da je vojnostrategijsko okruženje poprimilo sasvim nova obeležja, (b) da se takvom okruženju moraju prilagoditi funkcije i ciljevi oružanih snaga, (c) da sadržaje i forme delovanja oružanih snaga treba prevrednovati, (d) te da se u novonastalim uslovima sadašnja struktura i organizacija oružanih snaga ne mogu

smatrati odgovarajućim. Pri tome, ne može se govoriti o prostoj dogradnji naše vojne organizacije, već o neminovnoj izmeni njenih osnovnih odrednica i celovitoj reorganizaciji oružanih snaga.

U ovom prikazu izdvojeni su samo neki segmenti autorovih promišljanja o novom modelu vojnog organizovanja i delovanja, a umesto zaključka može se reći sledeće: (1) nesumnjiva je teorijska, doktrinarna i praktična aktuelnost sadržaja rada; (2) rad ima izraženu prospektivnu komponentu, što je kvalitet koji ga izdvaja u prošlogodišnjoj produkciji časopisa „Vojno delo“; (3) metodološki i teorijski nivo autorovih razmatranja je visok, a rad, istovremeno, odgovara potrebama prakse našeg vojnoodbrambenog organizovanja u novim, značajno izmenjenim uslovima, i (4) autorove analize, zaključci i predlozi inspirativni su za dalje napore u transformaciji Vojske Jugoslavije.